

Det konspiratoriske verdensbilde

Hvordan har den antimuslimske diskursen vokst frem og påvirket Norge og Vesten? Og hvordan påvirker ordene som blir brukt om islam oss?

STINE SANDNES

SAMORA

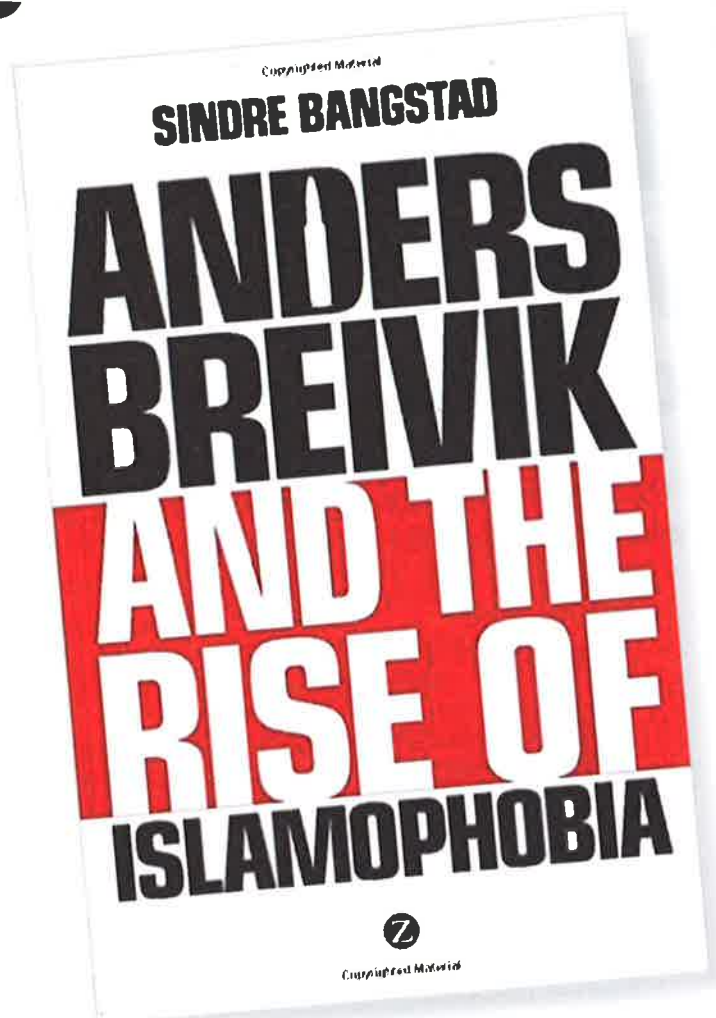
I sin siste bok undersøker sosialantropologen Sindre Bangstad hvordan ordene vi bruker påvirker handling, og da med hovedfokus på rasistisk motiverte handlinger rettet mot muslimer. Den 22. juli er en dato vi i Norge aldri kommer til å glemme og en hendelse i norsk historie som er virkelig vanskelig å forstå i sin helhet. 22. juli har preget oss alle på en eller annen måte, noe Bangstad heller ikke legger skjul på når han skriver boken. Det at Bangstad ikke bare ser på boken som et «intellektuelt prosjekt», men også viser at han selv er emosjonelt preget av det som skjedde, tilfører boken en fin dimensjon av medmenneskelighet. Boken er delt inn i 6 kapitler og åpner med et før-kapittel til minne om de 77 personene som ble drept av Breivik.

Hovedfokuset

Hovedfokuset ligger derimot ikke på Anders Breivik, 22. juli eller på rettsaken som fulgte, men heller på hvilken retning diskursen om islam og muslimer har tatt i Norge de siste tiårene og utfordringen hatytringer representerer. Bangstad argumenter overbevisende for at Breiviks terrorisme var sterkt påvirket av de rasistiske holdningene og utsagnene som har blitt vanligere og vanligere, ikke bare i Norge, men generelt i vestlige samfunn. Videre argumenterer Bangstad for at det er helt nødvendig å se Breiviks handlinger i lys av en stadig vanligere og mer utbredt antimuslimsk diskurs og konspirasjonsteorien om «Eurabia» som blir promotert av det ekstreme høyre.

Kapittel 1 «Human Terror» gir en kontekst til det som skjedde 22. juli, samtidig som det også intro-

«Bangstad argumenter overbevisende for at Breivik sin terrorisme var sterkt påvirket av de rasistiske holdningene og utsagnene som har blitt vanligere og vanligere, ikke bare i Norge, men også generelt i vestlige samfunn.»

Bokanmeldelse:

Sindre Bangstad
«Anders Breivik and the Rise of Islamophobia»
Zed Books 2014

duserer temaer som islamofobi, høyreekstremisme og ytringsfrihet. Kapittel 2 «Muslims in Norway» gir den historiske bakgrunnen til muslimer i Norge, og søker å gi en analyse av deres nåværende situasjon. Videre gir boken et detaljert bilde av diskursen om islam og muslimer i Norge, der det blir hentet frem kjente, og mindre kjente, hendelser fra nyhetsbildet. I kapittel 3 tar Bangstad for seg Breiviks manifest «2083: A European Declaration of Independence» og diverse ideologier som har hatt innflytelse på Breivik, og viser hvordan Breivik ble påvirket av høyreekstremister på nett.

Den antimuslimske diskursen

Kapittel 4 søker å vise hvordan antimuslimske holdninger har vokst siden 1980-tallet og da spesielt med

«Det blir etter min mening (...) feil å beskrive personer som deler Anders Breiviks ideologiske tankegods for islamofobe. Når man beskriver folk som er hatefulle for redde, har man med en gang et problem.»

referanse til Frp, og hvordan den hatefulle retorikken om islam og muslimer har blitt stuert i det partiet. Kapittel 5 diskuterer konspirasjonsteorien om «Eurasia». Denne konspirasjonsteorien var en inspirasjonskilde for Breiviks ideer og handlinger. Akkurat her er det mye informasjon og fakta å forholde seg til på en gang, og det kan muligens bli utfordrende for en leser som ikke har nok forkunnskap. Videre kan boken kjennes litt tung å lese for den som ikke er vant med å lese fagbøker på engelsk. Jeg merker selv at jeg ønsket å ha en norsk versjon foran meg til tider. Det siste kapittelet binder sammen argumentene i boka til en diskusjon om ytringsfrihet og de voldelige konsekvensene av hatefulle ytringer.

Frykt eller fobi?

Bangstad argumenterer overbevisende for at et en diskurs har makt til å påvirke handling. Derfor er det betimelig å spørre om selve ordet «islamofobi», som inngår i bokens tittel, egentlig er helt heldig å bruke her? Det er vanskelig å komme unna at ordet «fobi», i de fleste sammenhenger, blir brukt til å beskrive en frykt for noe, og ikke hat for noe. Det blir etter min mening derfor feil å beskrive personer som deler Anders Breiviks ideologiske tankegods for islamofobe. Når man beskriver folk som er hatefulle som redde, har man med en gang et problem. Dette problemet forsøker Bangstad å imøtekomme ved å si at han er klar over at det er et kontroversielt begrep og at han bruker «islamofobi» for å beskrive «indiscriminate negative attitudes and sentiments concerning Islam and Muslims» (s 18).

«Anders Breivik and the Rise of islamophobia» er ikke bare et «intellektuelt prosjekt», men viser også at han selv er emosjonelt preget av det som skjedde 22. juli. Dette tillegger boken en fin dimensjon av medmenneskelighet, skriver Samoras anmelder.

Formålet

Likevel så er formålet med boken blant annet å vise en forståelse av islam og dens plass i den vestlige verden. Det ville derfor ha vært mulig å bruke et annet ord enn «islamofob», i og med at mange har uttrykt misnøye nettopp med dette ordet. Hat og frykt utelukker ikke nødvendigvis hverandre, men jeg tror en trygt kan si at mange folk som sier de er imot islam faktisk er hatefulle. Anti-islam, islamhat eller muslimhat er muligens bedre ord for å beskrive folk som har fiendtlige holdninger overfor muslimer.

Til eksempel sier man jo ikke «jødefob», men antisemitt eller jødehater.

Avslutningsvis: Dette er en god og innsiktsfull bok som vil være av interesse for alle som er interessert i å forstå høyreekstremer og rasistiske dialoger i dagens Europa, hvordan spredning av denne type tankegang og tale har vunnet frem gjennom internett og sosiale medier, og hvordan ytringsfrihet blir brukt for å dehumanisere våre medmennesker. 📖